

УДК [314.7 : 331.91] : 325.2

Мар'яна Михайлівна БІЛЬ

доктор економічних наук, старший науковий співробітник, ДУ «Інститут
регіональних досліджень ім. М. І. Долішнього НАН України»,
e-mail: bmm1983@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4979-4019>

МІГРАЦІЙНА АКТИВНІСТЬ НАСЕЛЕННЯ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА УГОРЩИНОЮ У КОНТЕКСТІ ГЕОПОЛІТИЧНИХ ПРОТИСТОЯНЬ

Біль, М. М. *Міграційна активність населення між Україною та Угорщиною у контексті геополітичних протистоянь*. Вісник соціально-економічних досліджень : зб. наук. праць / За ред. М. І. Зверькова (голов. ред.) та ін. Одеса : Одеський національний економічний університет. 2020. № 1 (72). С. 58–71.

Анотація. У статті здійснено комплексний аналіз міграційної активності населення між Україною та Угорщиною, що є основою для обґрунтування пріоритетів її регулювання у визначеній територіальній міграційній системі. Предметом дослідження є теоретико-прикладні засади аналізу міграційної активності населення у межах конкретної територіальної міграційної системи. Методологію дослідження формують фундаментальні положення аналітичної міграціології з визначенням специфіки поняття міграційної активності, що відображає потенційну і реальну здатність населення до переміщень. Результатами статті є поглиблення теоретичних засад дослідження міграційної активності населення, методика комплексного аналізу міграції між Україною та Угорщиною з використанням вітчизняної та міжнародної статистичної бази. Комплексний аналіз охоплює з'ясування особливостей інфраструктурного забезпечення та правового середовища міграції (візовий режим, дія угоди про правила місцевого прикордонного руху), тенденцій перетину державного кордону (українська та угорська статистика), у тому числі в розрізі пунктів пропуску, визначення особливостей освітньої і трудової міграції, практики натуралізації і проживання громадян України на території Угорщини. Окрему увагу приділено питанням асиметричності міграційної активності населення між Україною та Угорщиною. Комплексний аналіз доповнено порівнянням демографічних, соціальних та економічних показників країн. На основі проведеного аналізу узагальнено специфіку міграційної активності населення в україно-угорській міграційній системі – первинність етнокультурних детермінант переміщень з локалізацією впливів на мешканців Закарпатської області; стрімка динаміка зростання кількості мігрантів з України в Угорщину. Актуалізовано основні проблеми міграційної активності населення між Україною та Угорщиною: політико-правового характеру – подвійне громадянство частини населення прикордонних районів Закарпатської області, що може слугувати приводом для геополітичних спекуляцій; інформаційного характеру – стрімке зростання кількості громадян України, які виїжджають в Угорщину на тривале проживання; соціокультурного характеру – вплив ідей «Великої Угорщини» на частину населення Закарпаття, особливо прикордонних районів, яке ідентифікує себе з угорцями або, в крайньому випадку, з русинами та не володіє українською мовою.

Ключові слова: міграційна активність населення; територіальна міграційна система; натуралізація; етнокультурні чинники; геополітичні спекуляції.

Марьяна Михайловна БИЛЬ

доктор экономических наук, старший научный сотрудник, ГУ «Институт
региональных исследований им. М. И. Долишнего НАН Украины»,
e-mail: bmm1983@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4979-4019>

МИГРАЦИОННАЯ АКТИВНОСТЬ НАСЕЛЕНИЯ МЕЖДУ УКРАИНОЙ И ВЕНГРИЕЙ В КОНТЕКСТЕ ГЕОПОЛИТИЧЕСКИХ ПРОТИВОСТОЯНИЙ

Биль, М. М. *Миграционная активность населения между Украиной и Венгрией в контексте геополитических противостояний*. Вестник социально-экономических исследований : сб. науч. трудов / Под ред. М. И. Зверякова (глав. ред.) и др. Одесса : Одесский национальный экономический университет. 2020. № 1 (72). С. 58–71.

Аннотация. В статье выполнен комплексный анализ миграционной активности населения между Украиной и Венгрией, что является основой для обоснования приоритетов ее регулирования в определенной территориальной миграционной системе. Предметом исследования являются теоретико-прикладные основы анализа миграционной активности населения в пределах конкретной территориальной миграционной системы. Методологию исследования формируют фундаментальные положения аналитической миграциологии с определением специфики понятия миграционной активности, отражающей потенциальную и реальную способность населения к перемещениям. Результатами статьи является углубление теоретических основ исследования миграционной активности населения, методика комплексного анализа миграции между Украиной и Венгрией с использованием отечественной и международной статистической базы. Анализ охватывает выяснение особенностей инфраструктурного обеспечения и правовой среды миграции (визовый режим, действие договора о правилах местного пограничного движения), тенденций пересечения государственной границы (украинская и венгерская статистика), в том числе в разрезе пунктов пропуска, определение особенностей образовательной и трудовой миграции, практики натурализации и проживания граждан Украины на территории Венгрии. Особое внимание обращено на вопросы асимметричности миграционной активности населения между Украиной и Венгрией. Анализ дополнен сравнением демографических, социальных и экономических показателей стран. На основе проведенного анализа обобщена специфика миграционной активности населения в украинско-венгерской миграционной системе – первичность этнокультурных детерминант перемещений с локализацией воздействия на жителей Закарпатской области; стремительная динамика роста количества мигрантов из Украины в Венгрию. Актуализированы основные проблемы миграционной активности населения между Украиной и Венгрией: политико-правового характера – двойное гражданство части населения приграничных районов Закарпатской области, что может служить поводом для геополитических спекуляций; информационного характера – стремительный рост количества граждан Украины, выезжающих в Венгрию на длительное проживание; социокультурного характера – влияние идей «Великой Венгрии» на часть населения Закарпатья, особенно приграничных районов, которое идентифицирует себя с венграми или, в крайнем случае, с русинами и не владеет украинским языком.

Ключевые слова: миграционная активность населения; территориальная миграционная система; натурализация; этнокультурные факторы; геополитические спекуляции.

Mariana BIL

*Doctor of Economics, Senior Researcher, State Institution «Institute of Regional Research named after M. I. Dolishniy of NAS of Ukraine»,
e-mail: bmm1983@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4979-4019>*

MIGRATION ACTIVITY OF THE POPULATION BETWEEN UKRAINE AND HUNGARY IN THE CONTEXT OF GEOPOLITICAL CONFRONTATIONS

Bil, M. (2020). *Migration activity of the population between Ukraine and Hungary in the context of geopolitical confrontations*. Ed. by M. Zvieriakov (ed.-in-ch.) and others [Mihratsiina aktyvnist naseleння mizh Ukrainoiu ta Uhorschchynoiu u konteksti heopolitychnykh protystoian; za red.: M. Zvieriakova (gol. red.) ta in.], Socio-economic research bulletin; Visnik social'no-ekonomičnih doslidžen' (ISSN 2313-4569), Odessa National Economic University, Odessa, No. 1 (72), pp. 58–71.

Abstract. *The comprehensive analysis of migration activity of the population between Ukraine and Hungary, which is the basis for substantiating the priorities of its regulation in the defined territorial migration system, is carried out in the article. The study subject is theoretical and applied principles of analysis of migration activity of the population within a specific territorial migration system. The research methodology is formed by the fundamental provisions of analytical migration science with the definition of migration activity, which reflects the potential and real ability of the population to move. The article results are the deepening of the theoretical bases of the study of migration activity of the population, the method of complex migration analysis between Ukraine and Hungary with using the national and international statistical base. Complex analysis covers an identification of the features of infrastructure providing and legal environment of migration (visa regime, the operation of the agreement on the rules of local border traffic), tendencies of crossing the state border (Ukrainian and Hungarian statistics), including in the context of border crossing points, determination of educational and labor migration features, naturalization practices and residence of Ukrainian citizens on the Hungary territory. Particular attention is paid to the asymmetric questions of migration activity of the population between Ukraine and Hungary. Complex analysis is complemented by comparisons of demographic, social and economic indicators of countries. The specificity of migration activity of the population in the Ukrainian-Hungarian migration system on the basis of the conducted analysis is generalized – the primacy of ethnocultural determinants of displacement with influences localization on the residents of Transcarpathian region; rapid growth dynamics of the migrants number from Ukraine to Hungary. The main problems of migration activity of the population between Ukraine and Hungary are updated: political and legal character – dual citizenship of a part of the population of the Transcarpathian border regions, which can serve as an occasion for geopolitical speculation; informational character – the rapid growth in the number of Ukrainian citizens, who go to Hungary for long-term residence; socio-cultural character – influence of the «Greater Hungary» ideas on a part of the Transcarpathia population, especially the border regions, which identifies itself with the Hungarians, or as a last resort with the Ruthenians and does not speak Ukrainian.*

Keywords: *population migration activity; territorial migration system; naturalization; ethnocultural factors; geopolitical speculation.*

JEL classification: *F220; J380; O150; R230*

DOI: [https://doi.org/10.33987/vsed.1\(72\).2020.58-71](https://doi.org/10.33987/vsed.1(72).2020.58-71)

Постановка проблеми у загальному вигляді. Дослідження міграційних процесів в Україні зберігають високе теоретико-методологічне і практичне знання. Різна векторність та масштабність міграціологічних досліджень породжує безліч проблемних зрізів. Системний підхід до вивчення міграції дає змогу розглядати так звані територіальні міграційні системи. Населення України, яке відзначається високою міграційною активністю, особливо в прикордонних регіонах, через свої усталені просторові переміщення спричинило формування численних територіальних міграційних систем з Польщею (найпотужніша нині система), Російською Федерацією, Італією, Німеччиною, Чехією. Специфічними є міграційні системи західного прикордоння України.

Вітчизняні фахівці-міграціологи дуже мало уваги приділяють таким міграційним системам, як україно-угорська, україно-словацька та україно-румунська. Актуальність дослідження переміщень в україно-угорській міграційній системі зростає з огляду на первинність впливів етнокультурних чинників у формуванні мобільності населення. Більше того, після подій анексії АР Крим та окупації Донбасу в умовах загострення геополітичних протистоянь зростають загрози територіальній цілісності України у Закарпатській області. Ймовірність такого конфлікту варто вивчати й одним з проблемних зрізів таких досліджень має бути міграційний.

Аналіз досліджень і публікацій останніх років. Актуалізація досліджень міграційних процесів призвела до формування в Україні окремої галузі знань соціальної економіки та демографії – міграціології, зокрема аналітичної [1, с. 1]. Системний підхід міграціологічних досліджень спричинив формування теорії територіальних міграційних систем, розвиток яких зумовлений функціонуванням ринків праці з дією додаткових міграційно зумовлених договорів і угод (У. Садова [2, с. 5]). Зростає значення аналізу міграційної активності населення у регіональному розрізі, що здійснено такими вітчизняними міграціологами, як В. Капітан (вплив міграції на регіональні ринки праці [3]), О. Позняк (вплив міграції на регіональну економіку [4]), О. Риндзак (формування міграційного потенціалу населення [5]). Міждержавний системний підхід у дослідженні міграції розвинений у працях Б. Дмитрук [6], Ю. Курунової [7], Е. Лібанової, С. Пирожкова [8] та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У переліку здійснених фундаментальних і прикладних напрацювань з питань функціонування міграційних систем, розкриття характеру міграції між конкретними країнами та у регіональному розрізі, практично відсутній дослідницький фокус на україно-угорську міграційну систему. Міграційна активність між Україною та Угорщиною потребує глибинного аналізу з використанням як вітчизняної, так і міжнародної статистики.

Постановка завдання. Метою статті є комплексний аналіз міграційної активності населення між Україною та Угорщиною з виявленням її проблемних тенденцій як основи для обґрунтування пріоритетів регулювання у визначеній територіальній міграційній системі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Українсько-угорський кордон складає 136,7 км або майже 2,0% від загальної протяжності зовнішнього кордону України та 6,1% кордону Угорщини. З Угорщиною, яка формує зовнішній кордон Європейського Союзу, межує Закарпатська область як специфічний регіон України у демографічному, економічному й етнокультурному аспектах.

На українсько-угорському кордоні діє 7 пунктів пропуску та 1 пункт контролю, які мають статус міжнародних – 5 автомобільних і 2 залізничних [9]:

– «Чоп (Тиса) – Захонь»: автомобільний, міжнародний, цілодобовий, пасажирський і вантажний, розташований на лінії кордону пункт пропуску з 2002 року;

– «Чоп (Дружба) – Захонь»: залізничний, міжнародний, цілодобовий, пасажирський і вантажний, розташований на лінії кордону пункт пропуску з 2002 року;

– «Саловка – Еперешке»: залізничний, міжнародний, цілодобовий, вантажний, розташований на лінії кордону пункт пропуску з 2002 року;

– «Дзвінкове – Лонья»: автомобільний (крім автобусів), міжнародний, з режимом роботи 7.00–18.00, пасажирський, розташований за 1070 км від кордону пункт пропуску з 2002 року;

– «Косино – Барабаш»: автомобільний (крім автобусів), міжнародний, з режимом роботи 7.00–19.00, пасажирський, розташований за 100 км від кордону пункт пропуску з 2002 року;

– «Лужанка – Берегшурань»: автомобільний, міжнародний, цілодобовий, пасажирський і вантажний до 7,5 т, розташований на лінії кордону пункт пропуску з 1996 і 2004 року;

– «Вилок – Тісабеч»: автомобільний, міжнародний, цілодобовий, пасажирський, розташований на лінії кордону пункт пропуску з 1996 року;

– «Батєве»: залізничний, міжнародний, цілодобовий, вантажний, розташований за 12 км від кордону пункт контролю з 2003 року.

Загалом на українському кордоні функціонує 196 пунктів пропуску міжнародного і місцевого значення, з яких найменше – на українсько-словацькому (5) та українсько-угорському (7) кордоні [10].

Угорщина входить до 85 країн, з якими для громадян України діє безвізовий порядок в'їзду на взаємній основі на підставі паспорта громадянина. Також між Україною й Угорщиною від 2007 року діє Угода про правила місцевого прикордонного руху. Її чинність поширюється на 382 населених пунктів України та 244 населених пунктів Угорщини. Генеральне консульство Угорської Республіки у м. Ужгород або Відділ Ужгородського Генерального консульства Угорської Республіки у м. Берегове мають право видавати дозвіл на переміщення згідно з Угодою для осіб на період не більше 90 днів, які проживають у прикордонній зоні (50 км) не менше 3-х років. Термін дії дозволу – 1–5 років [11].

Специфікою переміщень на українсько-угорському кордоні є неконтрольований (з української сторони) процес отримання громадянства Угорщини населенням, яке проживає у прикордонних районах Закарпаття. Останній скандал 2018 року призвів до загострення дипломатичних стосунків між Україною та Угорщиною після фактів видачі паспортів громадян Угорщини для українців Закарпаття.

У будь-якому випадку наявність паспорту громадянина Угорщини викривлює реальні статистичні дані щодо структури перетинів кордону, трудової, освітньої та інших видів міграції.

Проаналізуємо доступну українську статистику, яка розкриває міграційну активність населення між Україною та Угорщиною. Згідно з даними Державної міграційної служби України, за період 2010–2018 років вагомість виїздів українців до Угорщини у загальних обсягах виїздів зростала. У середньому вона коливається на рівні 10% від усіх перетинів державного кордону України, стабілізувавшись на рівні 11,5% за останні три роки (рис. 1).

Кількість перетинів українсько-угорського кордону за в'їзним і виїзним векторами засвідчує домінування виїздів – 73,2% у 2018 році, 65,6% у 2016 році. На рис. 2 відображено такі співвідношення для порівняння в Україні, а також у розрізі основних пунктів пропуску на українсько-угорському кордоні. Основні переміщення йдуть через пункти пропуску «Чоп – Захонь» (близько 37% виїздів у 2017 році), «Лужанка – Берегшурань» (29%) та «Вилок – Тісабеч» (25%).

Відсутні об'єктивні дані щодо того, скільки громадян України працевлаштовано в Угорщині. У 2018 році у ЗМІ з'явилися оцінки, що це

орієнтовно 40 тис. осіб, що складає 0,2% економічно активного населення України та 7,2% економічно активного населення Закарпатської області [12].

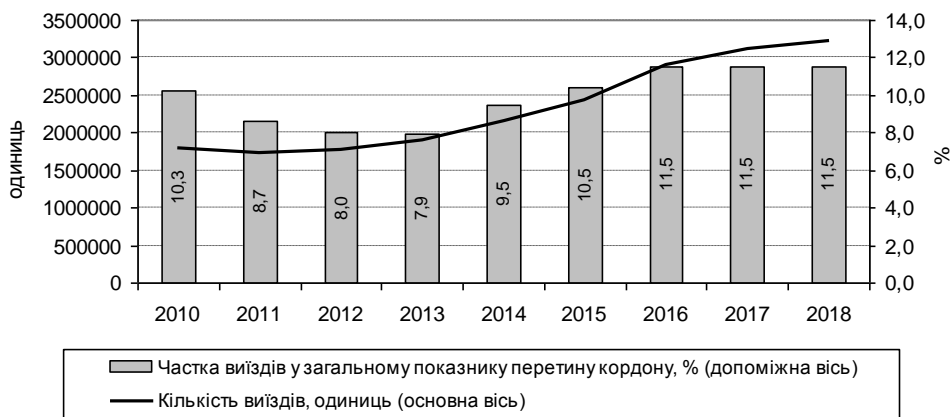

Рис. 1. Динаміка та вагомість українсько-угорського кордону за кількістю виїздів громадян України, 2010–2018 роки (українська статистика)
 Джерело: розроблено автором на основі [13–16]

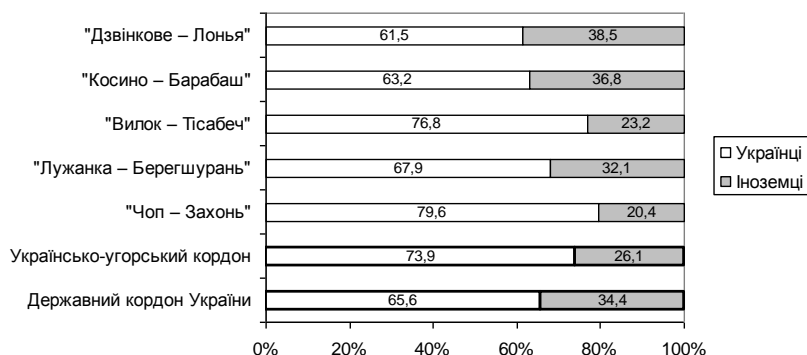

Рис. 2. Структура перетинів українсько-угорського кордону за в'їзним і виїзним векторами, 2017 рік, % (українська статистика)
 Джерело: розроблено автором на основі [13–16; 17]

Згідно з даними аналітичного центру «CEDOS» в Угорщині у 2016–2017 роках навчалось у закладах вищої освіти на денній формі 838 громадян України (рис. 3). Однак, враховуючи проблему подвійного громадянства, реальна ситуація може бути більш масштабною.

Угорська статистика дає більш повну картину реальної ситуації. Згідно з нею, українці формують одну з найбільших громад іноземців, які проживають на території Угорщини. Станом на 2018 рік – це 6,5% від загальної кількості іноземців. Для Угорщини також потужними є громади румунів (14,1%), китайців (12,3%), німців (11,0%), словаків (6,0%). Однак угорські експерти прогнозують зростання кількості громадян України, які проживають в Угорщині. Відтак вагомість української громади буде зростати.

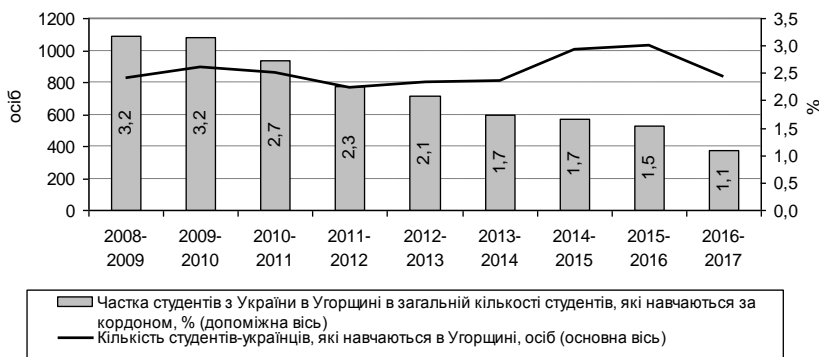

Рис. 3. Освітня міграція з України до Угорщини (сегмент вищої освіти), 2008–2017 навчальні роки (українська статистика)
 Джерело: розроблено автором на основі [18–20]

На рис. 4 відображено динаміку кількості громадян України, які проживають в Угорщині. Відбулось двократне збільшення показника за 2018–2019 роки, причиною чому, ймовірно, є дипломатичний конфлікт між країнами та призупинення видачі паспортів громадянина Угорщини для мешканців Закарпаття. Також сильний вплив чинить нестабільність економічної та політичної ситуації в Україні.

Рис. 4. Показники щодо проживання громадян України на території Угорщини, 1995–2019 роки (угорська статистика)
 Джерело: розроблено автором на основі [21]

У гендерній структурі громадян України, які проживають на території Угорщини, спостерігається зростання частки чоловіків, починаючи з 2018 року (рис. 5). Виявлений тренд наразі складно пояснити, що потребує додаткових досліджень. Загалом Угорщина залишається більш привабливою для чоловіків-мігрантів.

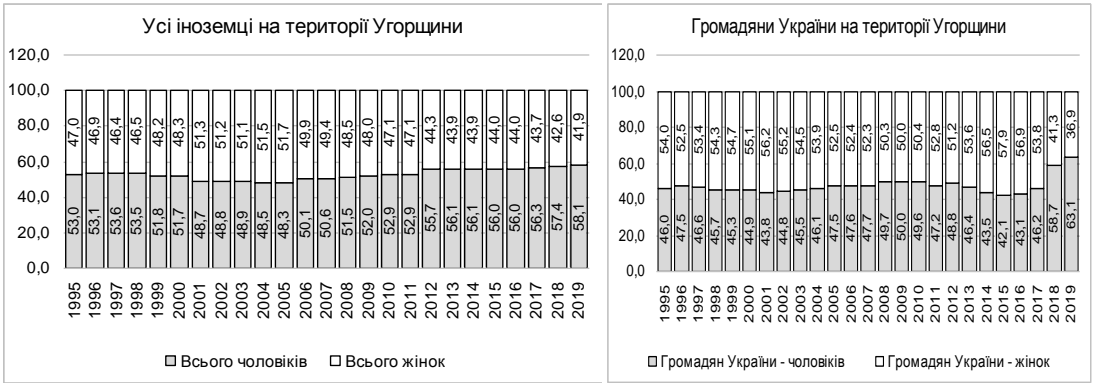

Рис. 5. Гендерна структура іноземців та громадян України, які проживають на території Угорщини, 1995–2019 роки, % (угорська статистика)
Джерело: розроблено автором на основі [21]

Згідно з угорською статистикою, українці серед усіх імігрантів Угорщини станом на 2018 рік складають майже 34%. Це максимальне значення за досліджуваний період, у зв'язку з чим угорські фахівці прогнозують подальше стрімке зростання міграційних потоків з України до Угорщини (рис. 6). Водночас, за останні роки стрімко зростає частка угорців, які мігрують в Україну. Ймовірно, це пов'язано з процесами їх офіційної та прихованої натуралізації (рис. 6).

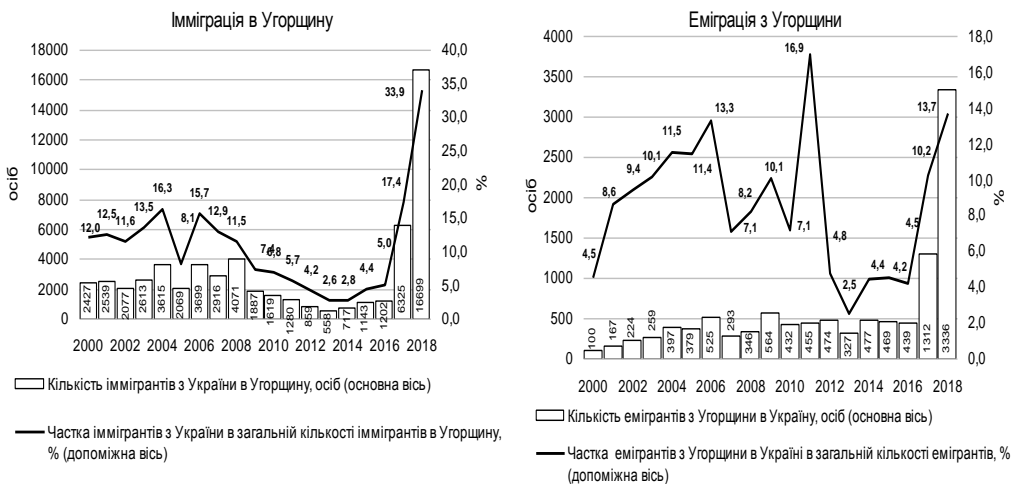

Рис. 6. Показники міграції за напрямками в'їзду і виїзду між Україною та Угорщиною, 2000–2018 роки (угорська статистика)
Джерело: розроблено автором на основі [21]

Аналіз показників щодо в'їзних і виїзних міграційних потоків угорської статистики підтверджує їх асиметрію з боку української сторони. Разом з тим, в окремі роки, зокрема до 2014 року, вагомість міграції угорців до України зростала. Очевидно, конфліктні події з 2014 року переорієнтовують міграційні потоки між Україною й Угорщиною знову на користь останньої (рис. 7).

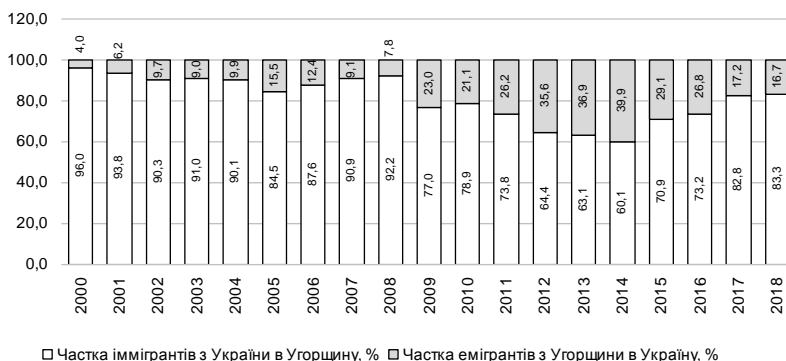

Рис. 7. Структура міграції за напрямками в'їзду і виїзду між Україною та Угорщиною, 2000–2018 роки, % (угорська статистика)
Джерело: розроблено автором на основі [21]

В умовах Європейської міграційної кризи Угорщина стала країною перебування для багатьох біженців з Сирії (65 тис. осіб у 2015 році), Афганістану (46 тис. осіб), Косово (24 тис. осіб). Що стосується громадян України, то у кризовий 2014 рік Угорщина надала статус біженця лише 37 особам, у 2015 році – 28, у 2016 році – 23, у 2017 році – 7, а у 2018 році – жодному.

Більш активно є політика натуралізації іноземців в Угорщині. Ця країна має давні «традиції» бути первинним надавачем громадянства країни Європейського Союзу. Згідно з даними угорської статистики, найбільшу кількість громадян України було натуралізовано у 2011–2012 роках. За останні роки на українців припадає менше 10% від загальної кількості натуралізованих іноземців, а лівову частку середу натуралізованих Угорщиною осіб займають румуни (у 2018 році – 60,5%) (рис. 8).

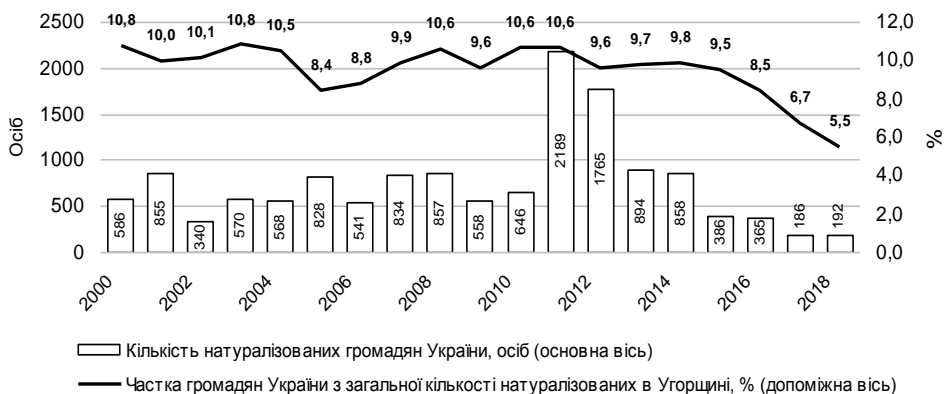

Рис. 8. Показники щодо натуралізації громадян України Угорщиною, 2000–2018 роки (угорська статистика)
Джерело: розроблено автором на основі [21]

Порівняємо соціально-економічне середовище країн, щоб розуміти розриви за основними показниками відтворення населення, розвитку економіки і сфери зайнятості (табл. 1).

Таблиця 1

Порівняльний аналіз соціально-економічної ситуації
в Україні та Угорщині, 2000–2018 роки

Критерій	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018
Чисельність населення, млн. осіб							
Україна	48,8	46,9	45,8	44,9	44,7	44,5	44,2
Угорщина	10,2	10,1	9,9	9,8	9,8	9,7	9,7
Медіанний вік населення, років							
Україна	37,8	39,1	39,5	40,0	40,2	40,4	40,8
Угорщина	38,5	39,1	40,1	41,7	42,0	42,7	43,3
Очікувана тривалість життя при народженні, років							
Україна	67,7	68,0	70,3	72,5	72,9	73,3	73,2
Угорщина	71,9	73,0	74,7	75,7	76,2	76,0	76,2
Частка міжнародних мігрантів від населення, %							
Україна	11,3	10,8	10,5	10,9	10,8	11,2	11,3
Угорщина	2,9	3,6	4,4	4,8	4,9	5,2	5,3
Рівень безробіття (15+ років), %							
Україна	11,7	7,2	8,1	9,1	9,3	9,5	8,8
Угорщина	6,6	7,2	11,2	6,8	5,1	4,2	3,7
Рівень безробіття серед молоді (15-24 роки), %							
Україна	...	14,9	17,4	22,4	22,9	18,9	17,9
Угорщина	12,3	19,4	26,4	17,3	12,9	10,7	10,2
Розмір середньомісячної заробітної плати, дол. США							
Україна	59	155	280	300	216	259	307
Угорщина	359	505	554	707	755	840	871
Розмір мінімальної заробітної плати, дол. США							
Україна	15	50	109	87	57	117	129
Угорщина	101	316	391	405	387	433	533
Індекс споживчих цін (до попереднього року), %							
Україна	6,1	9,1	9,4	48,7	13,9	14,4	10,9
Угорщина	9,8	3,6	4,9	-0,1	0,4	2,4	2,8
ВНД на душу населення, дол. США (2011 ПКС)							
Україна	4665	7207	7715	7373	7601	7670	7994
Угорщина	17091	21235	21359	23965	25081	25774	27144

Джерело: розроблено автором на основі [22–25]

Із табл. 1 бачимо, що за останні роки в Угорщині значно знизився рівень безробіття, особливо серед молоді. Залишаються значними розриви в оплаті праці, хоча якщо у 2000 році показник середньомісячної заробітної плати в Угорщині переважав український у 6 раз, то у 2018 році розрив скоротився до 3 разів. Що стосується розміру мінімальної заробітної плати, то розриви тут є більш суттєвими: майже 7 раз у 2000 році та 4 рази у 2018 році.

Угорщина випереджає Україну за всіма показниками соціально-економічного розвитку, однак на фоні інших європейських країн її ринок праці наразі є менш привабливим. Основним бар'єром на шляху стимулювання міграції з України є етнокультурний. Угорці як народність на європейській політичній мапі вирізняються слабкою інтеграцією культури та звичаїв. Через те до міграції в Угорщину більше тяжіють особи, які мають угорське походження, як от частина мешканців прикордонних територій Закарпатської області.

Висновки і перспективи подальших розробок. Якщо узагальнювати проведений аналіз, то специфіка міграційної активності населення між Україною та Угорщиною полягає в наступному:

– первинність етнокультурних детермінант переміщень (Угорщина не входить до найбільш привабливих країн трудової міграції для українців [26]) з локалізацією впливів на мешканців Закарпатської області;

– стрімка динаміка зростання кількості мігрантів з України в Угорщину – за період 2017–2019 років щорічне двократне зростання.

Виходячи з результатів аналізу, доречно виділити наступні основні проблеми щодо регулювання міграційної активності населення між Україною та Угорщиною:

– проблеми політико-правового характеру – подвійне громадянство частини населення прикордонних районів Закарпатської області, що може слугувати приводом для спекуляцій з метою порушення територіальної цілісності України;

– проблеми інформаційного характеру – стрімке зростання кількості громадян України, які виїжджають в Угорщину на тривале проживання (особливо чоловіків, частка яких у структурі міграції за період 1995–2019 років зросла з 46,0% до 63,1%), що потребує проведення спеціальних обстежень з виявленням причин такої ситуації;

– проблеми соціокультурного характеру – сильний вплив ідей «Великої Угорщини» на частину населення Закарпаття, особливо прикордонних районів, яке ідентифікує себе з угорцями або, у крайньому випадку, з русинами (русинізм як об'єкт політичних спекуляцій) та не володіє українською мовою.

Питання міграції між Україною та Угорщиною дуже мало вивчається українськими науковцями. В умовах постійних загроз зовнішнього геополітичного характеру даний специфічний міграційний вектор потребує особливої уваги як науковців-міграціологів, так і фахівців у сфері реалізації державної та регіональної міграційної політики. Загалом Угорщина залишається специфічною країною притягання українських мігрантів – з первинним впливом на Закарпатську область в умовах ідеологічної дифузії ідеї «Великої Угорщини». Головною специфікою міграційної активності населення на українсько-угорському кордоні є вплив етнокультурних чинників на переміщення. Угорщина не є найбільш привабливою країною трудової міграції для українців. Разом з тим, вона залишається основною країною міграції для громадян України, які проживають на Закарпатті та пов'язують себе історично й культурно з даною країною.

Перспективою подальших розробок є аналіз міграційної активності населення України з іншими сусідніми країнами Європейського Союзу – Польщею, Словаччиною, Румунією, та вироблення за результатами аналізу рекомендацій щодо пріоритетів регіональної міграційної політики у західному прикордонні України.

Література

1. Біль М. М. *Просторова мобільність населення та її регулювання у контексті політики людського розвитку* : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора екон. наук : спец. 08.00.07 «Демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика». Вінниця, 2019. 40 с.

2. Садова У. Я., Князев С. І., Андрусишин Н. І. *Територіальна міграційна система України як чинник розвитку економіки, держави і суспільства*. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. 2013. Вип. 3. С. 3–12.
3. Капітан В. О. *Трудова міграція як аспект проблеми зайнятості в Україні*. Ефективність державного управління. 2012. Вип. 32. С. 474–481.
4. Позняк О. В. *Оцінювання наслідків зовнішньої трудової міграції в Україні*. Демографія та соціальна економіка. 2016. № 2. С. 169–182. DOI: 10.15407/dse2016.02.169.
5. Риндзак О. Т. *Мобільність населення як передумова становлення територіальних міграційних систем (на прикладі Карпатського регіону)*. Регіональна економіка. 2013. № 1. С. 123–130.
6. Дмитрук Б. П., Чудаєва І. Б. *Еміграційні процеси в Україні: мотивації, тенденції та наслідки для країни*. Економіка та держава. 2018. № 1. С. 4–10.
7. Курунова Ю. О. *Міжнародна міграція робочої сили та міграційна політика*. Міжнародні економічні відносини. Одеса : Одеський національний університет ім. І. І. Мечникова, 2015. С. 153–171.
8. *Українське суспільство : міграційний вимір*. Національна доповідь. Київ : Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України, 2018. 396 с.
9. *На кордоні з Угорщиною / Державна прикордонна служба України : сайт*. URL: <https://dpsu.gov.ua/ua/NA-KORDONI-Z-UGORSHCHINOYU-2018> (дата звернення: 02.03.2020).
10. *Перелік пунктів пропуску / Державна прикордонна служба України : сайт*. URL: <https://dpsu.gov.ua/ua/Perelik-punktiv-propusku> (дата звернення: 02.03.2020).
11. *Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Угорської Республіки про правила місцевого прикордонного руху : Постанова Кабінету Міністрів України № 1316 від 08.11.2007 р.* URL: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=348_072 (дата звернення: 09.03.2020).
12. *Стало відомо, скільки українських заробітчан працює в Угорщині*. URL: <https://agronews.ua/node/110743> (дата звернення: 18.02.2020).
13. *Міграційний профіль України 2011–2015 роки / Державна міграційна служба України*. Київ, 2016. 73 с.
14. *Міграційний профіль України за 2016 рік / Державна міграційна служба України*. Київ, 2017. 98 с.
15. *Міграційний профіль України за 2017 рік / Державна міграційна служба України*. Київ, 2018. 88 с.
16. *Міграційний профіль України за 2018 рік / Державна міграційна служба України*. Київ, 2019. 94 с.
17. *Анатомія українського кордону*. Незалежний моніторинговий звіт 2018 року. URL: https://issuu.com/irf_ua/docs/print_anatomiya-kordonu (дата звернення: 18.02.2020).
18. Слободян О., Стадний Є. *Українські студенти за кордоном : скільки та чому? / CEDOS : сайт*. URL: <https://cedos.org.ua/uk/osvita/ukrainski-studenty-za-kordonom-skilky-ta-chomu> (дата звернення: 11.02.2020).
19. Стадний Є. *Українські студенти за кордоном : факти та стереотипи / CEDOS : сайт*. URL: <https://cedos.org.ua/uk/articles/ukrainski-studenty-za-kordonom-fakty-ta-stereotyru> (дата звернення: 11.02.2020).
20. Стадний Є. *Українське студентство за кордоном : дані до 2017/18 навчального року / CEDOS : сайт*. URL: <https://cedos.org.ua/uk/articles/ukrainske-studentstvo-za-kordonom-dani-do-201718-navchalnoho-roku> (дата звернення: 11.02.2020).
21. *Population, vital events*. Hungarian Central Statistical Office. URL: https://www.ksh.hu/stadat_annual_1 (access date: 20.02.2020).
22. *International Labour Organization*. Free and open access to labour statistics. URL: <https://ilostat.ilo.org/data> (access date: 20.02.2020).
23. *Human Development Data*. Human Development Reports. URL: <http://www.hdr.undp.org/en/data> (access date: 20.02.2020).

24. *Worldometers – real time world statistics* : website. URL: <https://www.worldometers.info> (access date: 27.02.2020).
25. *Migration Data Portal*. The bigger picture. URL: <https://migrationdataportal.org> (access date: 27.02.2020).
26. *Дослідження з питань міграції та торгівлі людьми в Україні, 2017*. URL: http://iom.org.ua/sites/default/files/migration_and_human_trafficking_in_ukraine_2017_ukr.pdf (дата звернення: 20.02.2020).

References

1. Bil, M. M. (2019). *Spatial mobility of the population and its regulation in the context of human development policy*: dissertation abstract [Prostorova mobilnist naselennia ta yii rehuliuвання u konteksti polityky liudskoho rozvytku: avtoreferat dissertatsii ... doktora ekon. nauk], Vinnytsia, 40 s. [in Ukrainian]
2. Sadova, U. Ya., Knyazev, S. I., Andrusyshyn, N. I. (2013). *Territorial migration system of Ukraine as a factor of economy, state and society development* [Terytorialna mihratsiina systema Ukrainy yak chynnyk rozvytku ekonomiky, derzhavy i suspilstva], Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy, Vyp. 3, s. 3–12 [in Ukrainian]
3. Kapitan, V. O. (2012). *Labor migration as an aspect of the employment problem in Ukraine* [Trudova mihratsiia yak aspekt problemy zainiatosti v Ukraini], Efektyvnist derzhavnogo upravlinnia, Vyp. 32, s. 474–481 [in Ukrainian]
4. Pozniak, O. V. (2016). *Assessing the consequences of external labor migration in Ukraine* [Otsiniuvannia naslidkiv zovnishnoi trudovoi mihratsii v Ukraini], Demohrafiia ta sotsialna ekonomika, No. 2, s. 169–182. DOI: 10.15407/dse2016.02.169 [in Ukrainian]
5. Ryndzak, O. T. (2013). *Mobility of the population as a prerequisite for territorial migration systems becoming (on the example of the Carpathian region)* [Mobilnist naselennia yak peredumova stanovlennia terytorialnykh mihratsiinykh system (na prykladi Karpatskoho rehionu)], Rehionalna ekonomika, No. 1, s. 123–130 [in Ukrainian]
6. Dmytruk, B. P., Chudaieva, I. B. (2018). *Emigration processes in Ukraine: motivations, tendencies and consequences for the country* [Emihratsiini protsesy v Ukraini: motyvatsii, tendentsii ta naslidky dlia krainy], Ekonomika ta derzhava, No. 1, s. 4–10 [in Ukrainian]
7. Kurunova, Yu. O. (2015). *International labor migration and migration policy* [Mizhnarodna mihratsiia robochoi syly ta mihratsiina polityka], Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny, Odesa, Odeskyi natsionalnyi universytet im. I. I. Mechnykova, s. 153–171 [in Ukrainian]
8. *Ukrainian society: a migration dimension: National report (2018)* [Ukrainske suspilstvo: mihratsiinyi vymir: Natsionalna dopovid], Instytut demohrafii ta sotsialnykh doslidzhen im. M. V. Ptukhy NAN Ukrainy, Kyiv, 396 s. [in Ukrainian]
9. *On the border with Hungary* [Na kordoni z Uhorschynoiu], Derzhavna prykordonna sluzhba Ukrainy: vebсайт. Retrieved from: <https://dpsu.gov.ua/ua/NA-KORDONI-Z-UGORSCHCHINOYU-2018> [in Ukrainian]
10. *List of border crossing points* [Perelik punktiv propusku], Derzhavna prykordonna sluzhba Ukrainy: vebсайт. Retrieved from: <https://dpsu.gov.ua/ua/Perelik-punktiv-propusku> [in Ukrainian]
11. *Agreement between the Cabinet of Ministers of Ukraine and the Government of the Hungary Republic on the rules of local border traffic*: Law of Ukraine, No. 1316, 08.11.2007 [Uhoda mizh Kabinetom Ministriv Ukrainy ta Uriadom Uhorskoj Respubliky pro pravyla mistsevoho prykordonnoho rukhu: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy, No. 1316, 08.11.2007]. Retrieved from: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=348_072 [in Ukrainian]
12. *It became known how many Ukrainian workers work in Hungary* [Stalo vidomo, skilky ukrainskykh zarobitchan pratsiue v Uhorschyni]. Retrieved from: <https://agronews.ua/node/110743> [in Ukrainian]
13. *Migration profile of Ukraine 2011–2015* (2016) [Mihratsiinyi profil Ukrainy 2011–2015 roky], Derzhavna mihratsiina sluzhba Ukrainy, Kyiv, 73 s. [in Ukrainian]

14. *Migration profile of Ukraine 2016* (2017) [Mihratsiynyi profil Ukrainy za 2016 rik], Derzhavna mihratsiina sluzhba Ukrainy, Kyiv, 98 s. [in Ukrainian]
15. *Migration profile of Ukraine 2017* (2018) [Mihratsiynyi profil Ukrainy za 2017 rik], Derzhavna mihratsiina sluzhba Ukrainy, Kyiv, 88 s. [in Ukrainian]
16. *Migration profile of Ukraine 2018* (2019) [Mihratsiynyi profil Ukrainy za 2018 rik], Derzhavna mihratsiina sluzhba Ukrainy, Kyiv, 94 s. [in Ukrainian]
17. *Anatomy of the Ukrainian border. Independent Monitoring Report 2018* [Anatomiia ukrainskoho kordonu. Nezaleznyi monitorynhovyi zvit 2018 roku]. Retrieved from: https://issuu.com/irf_ua/docs/print_anatomiya-kordonu [in Ukrainian]
18. Slobodian, O., Stadnyi, Ye. *Ukrainian students abroad: how much and why?* [Ukrainski studenty za kordonom: skilky ta chomu?], CEDOS: website. Retrieved from: <https://cedos.org.ua/uk/osvita/ukrainski-studenty-za-kordonom-skilky-ta-chomu> [in Ukrainian]
19. Stadnyi, Ye. *Ukrainian students abroad: facts and stereotypes* [Ukrainski studenty za kordonom: fakty ta stereotypy], CEDOS: website. Retrieved from: <https://cedos.org.ua/uk/articles/ukrainski-studenty-za-kordonom-fakty-ta-stereotypy> [in Ukrainian]
20. Stadnyi, Ye. *Ukrainian students abroad: Data for the 2017/18 academic year* [Ukrainske studentstvo za kordonom: dani do 2017/18 navchalnoho roku], CEDOS: website. Retrieved from: <https://cedos.org.ua/uk/articles/ukrainske-studentstvo-za-kordonom-dani-do-201718-navchalnoho-roku> [in Ukrainian]
21. *Population, vital events*. Hungarian Central Statistical Office. Retrieved from: https://www.ksh.hu/stadat_annual_1.
22. *International Labour Organization*. Free and open access to labour statistics. Retrieved from: <https://ilostat.ilo.org/data>.
23. *Human Development Data*. Human Development Reports. Retrieved from: <http://www.hdr.undp.org/en/data>.
24. *Worldometers – real time world statistics*: website. Retrieved from: <https://www.worldometers.info>.
25. *Migration Data Portal*. The bigger picture. Retrieved from: <https://migrationdataportal.org>.
26. *Research on migration and human trafficking in Ukraine, 2017* [Doslidzhennia z pytan mihratsii ta torhivli liudmy v Ukraini]. Retrieved from: http://iom.org.ua/sites/default/files/migration_and_human_trafficking_in_ukraine_2017_ukr.pdf [in Ukrainian]